

Strånäset

Färgundersökning av fem byggnader

Stugubyn 3:182, Stuguns socken, Ragunda kommun, Jämtlands län

Christina Persson

JAMTLI

RAPPORT – JAMTLI, JÄMTLANDS LÄNS MUSEUM 2007:9
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Österund

Tel 063-15 01 00

Fax 063- 10 61 68

© Jamtli, Jämtlands läns museum 2007

Kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS 2006/02204

Omslagsbild: Mangårdsbyggnadens södra fasad

Foto: Erica Schölin

Redigering och layout framsida: Lena Ljungkvist, Jamtli Förlag

ISSN 1654-2045

Innehållsförteckning

INLEDNING	2
ANTIKVARIERFASTIGHETSKARTAN.....	2
FASTIGHETSKARTAN.....	3
HISTORIK	4
FÄRGUNDERSÖKNING	5
I BONINGSHUS	6
III BONINGSHUS.....	14
IV DASS.....	17
V LADUGÅRD	20
IX HÖNSHUS.....	23

BILAGA 1. RAPPORT FÄRGUNDERSÖKNING

BILAGA 2. FÄRGSKISSER

Inledning

Byggnadsminnet Strånäset, med fastighetsbeteckning Stugubyn 3:182, ligger 5 km väster om Stugun på Indalsälvens norra sida. Byggnaderna på gården uppfördes mellan 1880-96 under ledning av en lokal byggmästare och är exempel på den rika träarkitektur som följde sågverksindustrins uppsving i slutet av 1800-talet. Gårdsanläggningen byggnadsminnesförklarades 1983-07-26 (Lst dnr. 11.392-1375-83). De två gårdarna vid Strånäset ingår dessutom i riksintresset Strånäset Z 17.

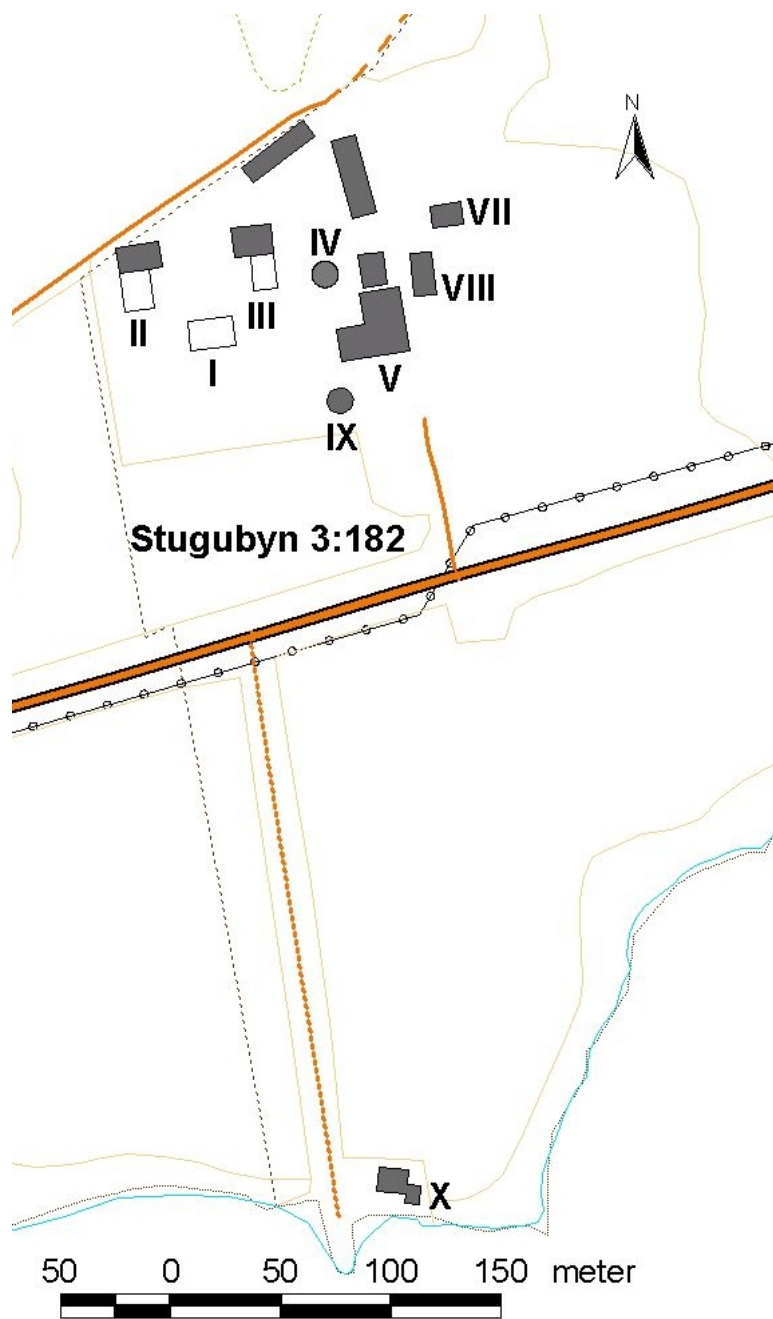
Jämtlands läns museum färdigställde 2004 på uppdrag av länsstyrelsen ett åtgärdsprogram och dokumentation av byggnaderna som omfattas av byggnadsminnesförklaringen. I samband med detta arbete fick läns museet också i uppdrag att göra en färgsättningsplan för sex av byggnaderna inom byggnadsminnet. En färgundersökning har utförts av undertecknad i samarbete med 1:e konservator Lennart Kristiansson från Läns museet Västernorrland, som besökte Strånäset den 13-14/10 2004. Färgstegar på byggnaderna har skrapats fram och dokumenterats och de framskrapade pigmenten i de understa lagren har analyserats. Läns museets Västernorrlands rapport följer som bilaga i rapporten.

Östersund 2007-06-11

Christina Persson

Antikvarie

Fastighetskartan

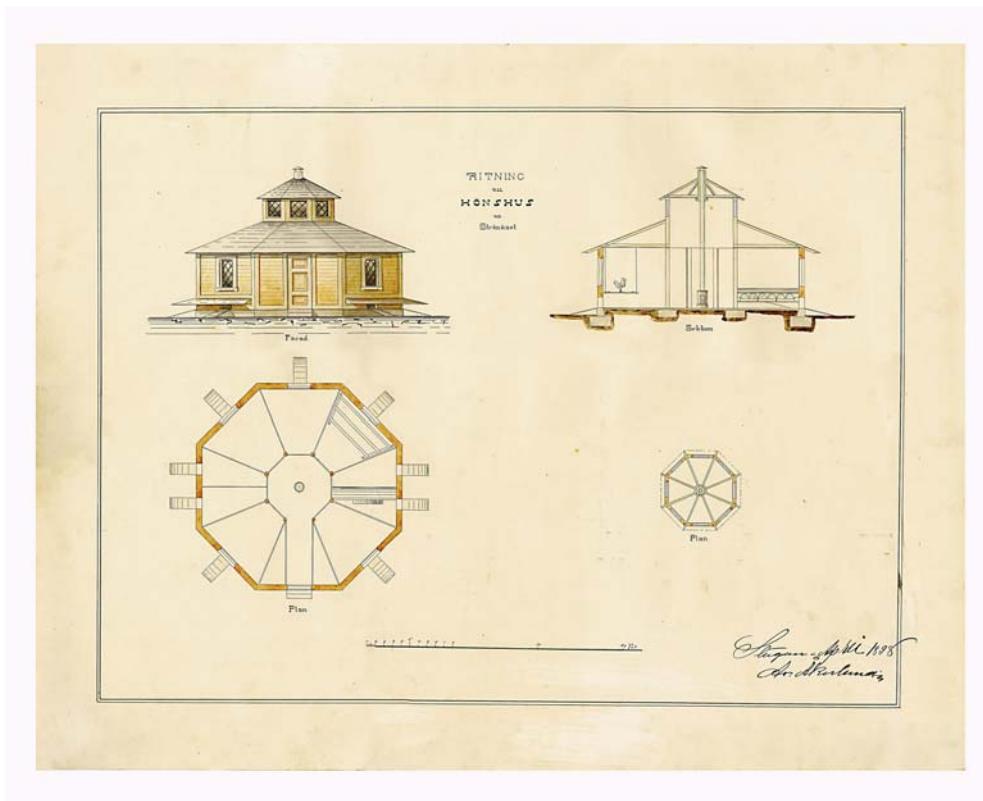

GSD-Fastighetskartan © Lantmäteriverket Dnr 507-97-2674

Historik

Byggnadsminnet Strånäset är en hel gårdsanläggning uppförd mellan omkring år 1880 och sekelskiftet 1900. Ägare och byggherre var bonden Erik Holmberg. Gården avspeglar böndernas välståndsökning till följd av skogsavverkningen, som var särskilt omfattande i östra Jämtland under slutet av 1800-talet. Gårdens byggnader uppfördes åtminstone delvis av en lokal byggmästare från Stugutrakten, Axel Åkerlund. Det finns ritningar bevarade av ladugården (byggnad V) daterad 1897 och hönshuset (byggnad IX) daterad 1898. För övriga byggnader saknas ritningar. Både gårdsbildningen och de enskilda byggnaderna bär tydlig prägel av tidens rådande stilideal. Boningshusen karakteriseras av en ovanligt rikt utsmyckad panelarkitektur även benämnd schweizerstil. Snickeridetaljer finns på såväl huvudbyggnad, flygelbyggnader som på de påkostade ekonomibygnaderna. Den rika panelarkitekturen möjliggjordes genom den nya sågtekniken.

Omkring 1910 byggdes de från början öppna verandorna på huvudbyggnaden in med panel bakom verandornas räcken och spröjsade fönsterbågar.

Originalritning av hönshuset från 1898, undertecknad An. Åkerlund.

Färgundersökning

I oktober 2004 gjordes en färgundersökning av antikvarie Christina Persson, Jämtlands läns museum, och konservator Lennart Kristiansson, Läns museet Västernorrland, på fem av gårdens byggnader. Färgskikten på fasaderna undersöktes på boningshus I, boningshus III, dass IV, ladugård V och hönshus IX (den romerska numreringen av byggnaderna är densamma som i åtgärdsprogrammet färdigställt av Jämtlands läns museum 2004). Boningshus II undersöktes inte eftersom panel och fönster är bytta på byggnaden. Boningshus II och III är flyglar till huvudbyggnaden (boningshus I) och hypotesen är att dessa flyglar har haft samma färgsättning.

Färgundersökningen har baserats på okulärbesiktning, skrapprover och kemisk analys. Färglagren på panel, foder och fönsterbågar på de sex byggnaderna har skrapats fram i färgstegar som dokumenterats genom fotografering. Närmaste NCS-kod har registrerats för de olika färgskikten där det har varit möjligt. På några av byggnaderna har de understa lagren av färg varit så vittrade att det har varit svårt att avgöra närmaste NCS-kod. Det yttersta färglagret kallas i dokumentationen lager 1.

Konservator Lennart Kristiansson tog pigmentprover på det understa färglagret och analyserade sedan dessa för att utröna vilka pigment som använts (se bilaga 1: RAPPORT: färgundersökning exteriört på fem byggnader inom byggnadsminnet Strånäset, Jämtlands län). Analysen genomfördes genom att färgskiktet löstes upp och pigmentet analyserades i polarisationsmikroskåp. Det visade sig vid analyserna att de pigment som använts huvudsakligen är blyvitt, träkolssvart och ockra. Dessa pigment återkommer på nästan alla byggnader och genom olika blandningar har man skapat en ursprunglig färgsättning som har gått i gult, grönt, brunt och grått.

I bilaga 2 finns färglagda fasadskisser av de fem byggnadernas ursprungliga färgsättning som baserats på resultaten av färgundersökningen. Kulörerna är dock ungefärliga eftersom det har varit svårt att bestämma en NCS-kod i flera fall. Det är mycket viktigt att göra uppstrykningsprover på samtliga kulörer innan slutgiltiga kulörer kan bestämmas.

I Boningshus

Huvudbyggnadens A-vägg (Neg nr. 03M115/34)

På insidan av verandan på tredje våningen gjordes skrapundersökningar.

På fasaden till höger om entrén (A-väggen) gjordes skrapundersökningar.

Sammanfattning

Boningshuset är byggt omkring 1880. Verandorna var från början öppna. Omkring 1910 sattes fönster in och utrymmet bakom räckena byggdes för med pärlsponpanel som målades svart på utsidan. Det finns anledning att tro att fasaden åtminstone delvis fick en ny färgsättning i samband med att fönstren i verandorna sattes in (se vidare diskussion nedan).

På boningshuset togs färgproverna på a-väggens exteriör men för jämförelsen skull skrapades färgskikt fram även på insidan av verandan på tredje våningen där man har en annan färgsättning (se foto sidan 12). Det är nämligen möjligt att färgsättningen i verandorna varit likadan som på den övriga fasaden innan fönstren sattes in 1910. På insidan av verandan återfanns två lager färg.

Äldsta färgsättning

Färgstegarna och pigmentanalysen på a-väggens fasad visar att boningshusets panel från början varit målad gul och att färgen är bruten med blyvitt, träkolssvart och ockra. Den gula färgen var mycket vittrad och det var svårt att bedöma en närliggande NCS-kod på färgskiktet. Det understa skiktet av färg på fönstrefoder och hörnfoder är mörkare (grönbrun) men är enligt pigmentanalysen också en blandning av blyvitt, träkolssvart och ockra. Fönsterbågarnas äldsta färgsättning har varit svårt att analysera eftersom huvudparten är bytta. Det finns originalbågar kvar på köksentrén och där hittades vid pigmentanalysen endast lager av vit kulör. Däremot hittades vid skrapning på verandans inre

fönster som idag är målade bruna också ett undre lager av brun kulör. Ytterligare skrapprover på de yttre bågarna i verandan på a-väggen visar också att de ursprungligen har varit målade bruna på utsidan. Dessa tillkom dock inte förrän 1910. Om teorin att den inre verandan före inbyggnaden hade samma färgsättning som exteriören i övrigt kan man gissa att även fönsterbågarna i exteriören ursprungligen var bruna. Detta verkar troligare än att de har varit vita.

Enligt skrapproverna på verandan förefaller det som om stolparna och överliggarna (listverket) har varit målade i samma kulörer som den övriga fasadens hörnfoder och fönsterfoder i de två understa lagren. Karvsnittet på stolparna har i det understa skiktet också en skiftning mot grönt men det är svårt att avgöra om det är samma kulör som på stolpens framsida. Nästa färgskikt är mörkbrunt och mycket mörkare än den ljusare bruna kulören på stolpens framsida. De lövsågade partierna har varit målade gula lika vägghpanelen. Där finns endast svaga spår efter senare färglager. En slutsats av pigmentanalysen och skrapproverna är att verandornas stolpar och överliggare ursprungligen har varit målade i samma grönbruna kulör som hörnfoder och fönsterfoder medan panel och lövsågerierna varit målade i en gul kulör.

Senare färgsättningar

Det går inte att säga när färgsättningen ändras första gången men det finns ytterligare ett lager färg på fodren och verandorna som antagligen har hört ihop med den gula fasaden. Kanhända får dessa delar av byggnaden en ny färgsättning när verandan byggs in med fönsterbågar omkring 1910. Det är svårt att avgöra men färgsättningen på verandans insida kan vara denna andra färgsättning med lite mer brunrosa foder och bruna fönsterbågar (se bilder sidan 12 och 13).

Någon gång målas både panel, foder och verandor gråa. Färgens struktur avslöjar att det är en linoljefärg. Detta färgskikt är väldigt väl bevarat och kommer fram så fort man skrapar bort de yngre vita färglagren. De yngsta färglagren är vita.

Här följer resultaten från skrapproverna. Lager 1 är det yngsta.

Vägg: A-vägg: På fasadens liggande fasspontpanel finns fem färglager:

1. rent vitt, linoljeförstärkt alkydfärg
2. brutet vitt (beige), akrylatfärg
3. vit oljefärg
4. grå linoljefärg
5. gul linoljefärg bruten med blyvitt, träkolssvart och ocker, närmast NCS S 1005-Y30R

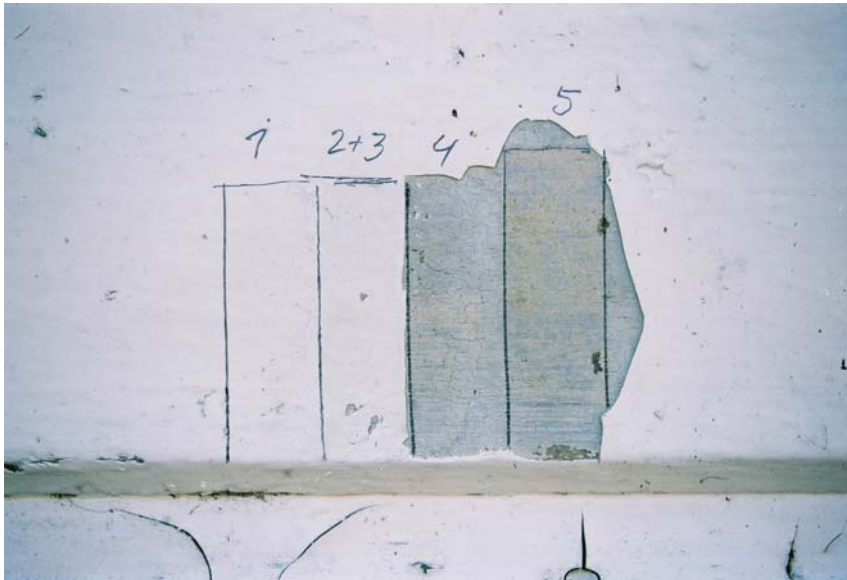
Hörnfoder: A-vägg: På hörnfodren finns sex färglager:

1. rent vitt, linoljeförstärkt alkydfärg

2. brutet vitt (beige), akrylatfärg
3. vit oljefärg
4. grå linoljefärg (lika fasaden)
5. brun linoljefärg, enligt RAÅ:s linoljefärgs provsamlingsbruten med bränd umbra 5A 100
6. grönbrun linoljefärg bruten med blyvitt, träkolssvart och ocker

Fönsterfoder: A-vägg: På fönsterfoder, fönsterkarm och mittpost finns sex färglager:

1. oljefärg bruten med grön umbra +ljusocker
2. brutet vitt, akrylatfärg
3. brutet vitt (grått)
4. grå linoljefärg (lika fasaden)
5. brun linoljefärg, enligt RAÅ:s linoljefärgs provsamlingsbränd umbra 5A 100
6. grönbrun linoljefärg bruten med blyvitt, träkolssvart och ocker

Färgstege på fasadens panel på a-väggen. Det understa gula lagret skymtar svagt under den gråa färgen.
JLM neg 04M159

Fönsterbågar: B-vägg: I farstun till köket är originalfönster bevarade. Fönsterbågarna är vitmålade. Där skrapprovet togs fanns ej spår efter andra kulörer än vitt och det gick ej att avgöra hur många lager vit färg som fanns. Enligt pigmentanalysen består det understa färglagret två vita pigment, titanvitt och kvarts. Kompletterande skrapningar på andra fönsterbågar visar dock att det fanns spår efter brun kulör (OBS, jämför med skrapprover på verandornas exteriör och interiör).

Verandor exteriör:

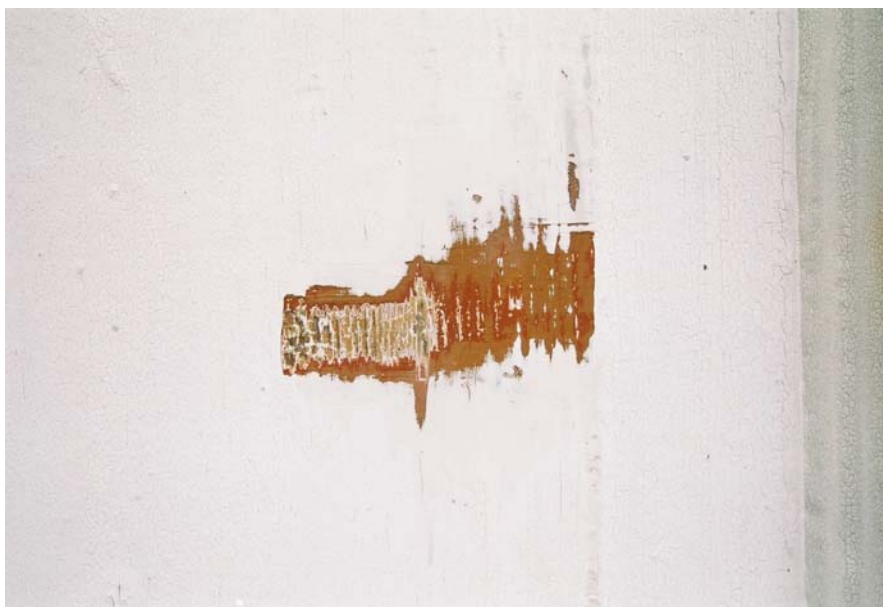
Fönstren i glasverandorna är från omkring 1910. Före det var verandorna öppna. Verandans snickerier byggdes också in med svartmålad panel av spontade brädor på insidan.

Fönster, a-vägg:

1. rent vit, linoljeförstärkt alkydfärg
2. vit akrylatfärg
3. rödbrun linoljefärg, nära NCS 4020-Y30R

Dörr, a-vägg:

1. rent vit, linoljeförstärkt alkydoljefärg
2. vit akrylatfärg
3. rödbrun linoljefärg, NCS 5030-Y50R
4. röd linoljefärg, NCS 3060-Y70R
5. gulbrun linoljefärg, NCS 3020-Y20R
6. vit grundfärg?

Skrapprov på spegeln i verandans entrédörr.
JLM neg 06M72

Lövsågeri, a-vägg:

Stolpar och överliggare:

1. rent vitt, linoljeförstärkt alkydfärg
2. brutet vitt, akrylatfärg
3. grå linoljefärg
4. rödbrun linoljefärg, antagligen lika hörnfoder och fönsterfoder på fasaden
5. grönbrun linoljefärg, antagligen lika hörnfoder och fönsterfoder på fasaden

Karvsnitt på stolpar:

1. rent vitt, linoljeförstärkt alkydfärg

2. brutet vitt, akrylatfärg
3. grå linoljefärg
4. mörkbrun linoljefärg
5. rosabrun linoljefärg
6. mörkbrun linoljefärg (jämför med det understa lagret på veranda interiör)
7. grön linoljefärg (jämför med det understa lagret på veranda interiör)

Skrapprovet på verandans stolpar och karvsnitt visar att dessa bland annat varit mörkt bruna.
JLM neg 06M72

Skrapprov på verandans överliggare. Färgsättningen förefaller vara densamma som på fasadens fönster- och hörnfoder.
JLM neg 04M159

Lövsågeri:

1. rent vitt, linoljeförstärkt alkydfärg
2. brutet vitt, akrylatfärg
3. grå linoljefärg
4. gul linoljefärg, antagligen lika fasadens panel

Verandor interiör:

På tredje våningen har skrapprover gjorts för att jämföra med de skrapprover som gjorts på A-väggens exteriör. Här finns endast två lager av färg. Man kan gissa att färgsättningen i den från början öppna verandan var lika som den övriga exteriören fram till att verandan byggdes in.

Fönster på verandans innervägg mot vindsutrymmet. Skrapning av pärlspontpanelen, fönsterfodret och fönsterbågen visade endast två lager av färg. JLM neg 05M121

Panel:

Dubbel pärlspontpanel på verandans inre vägg.

1. gul linoljefärg, mellan NCS 1010-Y10R och 1020-Y20R
2. gröngrå linoljefärg

Fönsterbåge:

Originalbåge på verandans innervägg.

1. brun linoljefärg, NCS 6030-Y30R
2. mörkbrun linoljefärg, NCS 7010-Y10R

Fönsterfoder:

Originalfoder på verandans innervägg:

1. bränd umbra, mellan NCS S 3020-Y40R och 3010-Y40R
2. gröngrå linoljefärg, nära NCS 5020-G90Y

Lövsågeri:

Stolpe framsida:

1. bränd umbra, mellan NCS S 3020-Y40R och 3010-Y40R, lika fönsterfodren
2. gröngrå linoljefärg, nära NCS 5020-G90Y,

Stolpe karvsnitt:

1. mörkbrun linoljefärg, NCS S 6020-Y40R
2. gröngrå linoljefärg (*kanske är det samma färg som på stolpens framsida*)

Stolparna med karvsnitten är på insidan av verandan målade i två olika kulörer. Stolpens framsida har en kulör som överensstämmer med fönsterfodrets.

JLM neg 05M121

II Boningshus

A-väggen (Neg nr. 03M114/20).

Sammanfattning

Boningshuset är uppfört i resvirke och klätt med liggande fasspontpanel. Byggnaden har tilläggsisolerats utvändigt och fasaden har klätts med en panel som är smalare än den ursprungliga. Av den anledningen gjordes endast jämförande skrapanalyser på denna flygelbyggnad för att kontrollera att originalpanelen hade samma färgsättning som boningshus III, vilket tycktes vara fallet.

Fasad: A-vägg: Fyra färglager på originalpanelen

1. gul akrylatfärg
2. gul oljefärg närmast NCS S 4010-Y10R, något mer gulgrön
3. ljusgrå linoljefärg
4. mörkgrå linoljefärg

III Boningshus

A-väggen (Neg nr. 03M114/30)

Sammanfattning

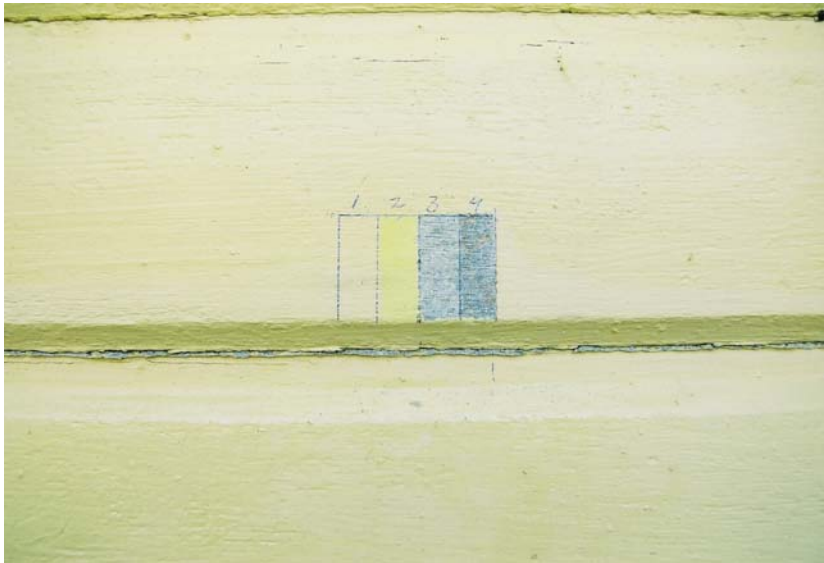
Boningshuset är uppfört i resvirke och klätt med liggande fasspontpanel och stående pärlpontpanel. Flygeln inrymmer en bostadsdel och garage. Samtliga fönster i bottenvåningen har bytts ut till treglasfönster. Ett ursprungligt fönster är bevarat i maskinhallen. Fasaden målades gul i mitten av 1960-talet. 1974 målades fasaden med Front akrylatfärg från Alcro i en ”herrgårdsgul” kulör.

Äldsta färgsättning

Skrapproverna visade att fasadens panel ursprungligen haft en gröngrå kulör. Enligt pigmentanalysen var det en blandning av blyvitt, träkolssvart och ockra. Samma pigment som användes på huvudbyggnaden har alltså använts här. Fönsterfoder och hörnfoder på fasaden var i det understa lagret ljusare än panelen och bestod av en blandning av pigmenten blyvitt och träkolssvart. Pigmentanalysen på den enda bevarade fönsterbågen som inte föreföll vara ommålad visade att kulören var en blandning av järnoxidrött och kvarts.

Fasad:	A-vägg:	På fasadens liggande fasspontpanel finns fyra färglager: <ol style="list-style-type: none"> 1. gul färg (yttersta lagret) 2. gul oljefärg, närmast NCS S 4010-Y10R, något mer gulgrön 3. ljusgrå linoljefärg, mellan NCS 4020-Y50R och 3020-Y50R 4. mörkgrå linoljefärg, närmast NCS 6005-Y50R
---------------	---------	---

Den gula fasspontpanelen har åtminstone fyra lager färg.
JLM neg 04M158

Fönsterfoder: A-vägg:

På fönster och hörnfoder finns tre lager färg.

1. vit oljefärg
2. vit bruten oljefärg
3. gråbrun linolfärg bruten med blyvitt och träkolssvart, närmast NCS 4020-Y40R

Hörnfoder: A-vägg:

På fönster och hörnfoder finns tre lager färg.

1. vit oljefärg
2. vit bruten oljefärg
3. gråbrun linolfärg bruten med blyvitt och träkolssvart, närmast NCS 4020-Y40R

På fönsterfodret hittades åtminstone tre lager färg.
JLM neg 04M158

Fönsterbåge:

Det finns endast ett bevarat originalfönster på övervåningen ovanför garaget. Det är idag målat rött och vid skrapning återfanns inga undre lager av färg.

1. röd linoljefärg, bestående av järnoxidrött och kvarts

Verandan.
(Neg nr. O3M114/33).

IV Dass

Som A-vägg räknas väggpartiet med dörr samt de två snedställda väggarna med fönster (Neg nr. 03M113/4).

Sammanfattning

Åttkantigt dass med timmerstomme klädd med oljefärgsmålad liggande dubbelfasspont-panel. Fasaden målades senast 1972 i en brun kulör.

Äldsta färgsättning

Färgundersökningen visade att dassets panel ursprungligen varit målat i en ljus kulör. Pigmentanalysen visade att linoljefärgen på panelen bestod av en blandning av blyvitt och träkolssvart. Hörnfoder och fönsterfoder var i det understa skiktet målade med samma pigmentblandning men färgen var annorlunda mot panelen. Det förefaller som om panelen haft en ljusare färgsättning än fodren. Fönsterbågarna var i det understa skiktet målat med blyvitt. Färgundersökningen försvårades av att de understa lagren av färg var mycket vittrat kanske på grund av att byggnaden målats med röd slamfärg innan den målades brun.

Fasad:

Liggande dubbelfasspont med fyra lager av färg.

1. alkydolje- eller akrylatfärg i en brun kulör närmast NCS S6020-Y40R
2. röd slamfärg
3. vit bruten linoljefärg
4. vit linoljefärg bruten med blyvitt och träkolssvart, närmast NCS S 2010-Y30 R

Dassets panel är idag målad brun och därunder finns ett skikt av röd slamfärg. Under detta finns de ursprungliga lagren av ljus linoljefärg.
JLM neg 04M158

På fönsterfoder och hörnfoder förefaller det understa färglagret ha en grön nyans. Enligt pigmentanalysen bestod skiktet av blyvitt och träkolssvart.
JLM neg 04M158

Hörnfoder:

På hörnfoder finns fyra lager färg.

1. vit alkydolje eller akrylatfärg
2. röd slamfärg
3. vit bruten linoljefärg
4. grågrön linoljefärg bruten med blyvitt och träkolssvart, mellan 3010-Y20R och 3010-Y30R

Fönsterfoder:

På fönsterfodren finns tre lager färg. Slamfärg saknas.

1. vit alkydolje eller akrylatfärg

2. vit bruten linoljefärg
3. grågrön linoljefärg bruten med blyvitt och träkolssvart

Fönsterbågar:

på fönsterbågarna kan två lager identifieras.

1. vit alkydolje eller akrylatfärg
2. vit linoljefärg bruten med blyvitt

V Ladugård

A-vägg (Neg nr. 03M113/11).

Sammanfattning

Ladugård är uppförd i rött fasadtegel. Fasaden på övervåningen är klädd med stående pärlspontpanel och dekorerad med listverk. Ritningarna över ladugården är bevarade och daterade 1897. Fönstren är av gjutjärn.

Äldsta färgsättning

Färgundersökningen gjordes på panelen och listverket på övervåningen samt på luckorna av pärlspontpanel. Panelen på väggen och under takfoten var målade gul under den bruna och vita färgen. Således har både listverk och panel haft samma färgsättning. Pigmentanalysen från luckan visade att det gula understa skiktet färg innehåller endast ockrapigment.

Fasad:

Panel:

1. brun alkydolje- eller akrylatfärg
2. gul linoljefärg bruten med ockra, närmast NCS 3040-Y20R

Listverk fasad:

1. vit alkydolje- eller akrylatfärg
2. gul linoljefärg bruten med ockra, närmast NCS 3040-Y20R

Takfot:**Panel:**

1. brun alkydolje- eller akrylatfärg
2. gul linoljefärg bruten med ockra (lika ovan)

Taksparrar:

1. vit alkydolje- eller akrylatfärg
2. gul linoljefärg bruten med ockra (lika ovan)

Takfoten på ladugården har ett underliggande gult färgskikt.
JLM neg 04M159

Fönster:

Fönsterbågarna är tillverkade av gjutjärn och det var svårt att skrapa fram underliggande lager av färg.

1. vit oljefärg
2. det understa lagret innehöll järnoxidrott, kvarts och träkolssvart men det var svårt att avgöra kulören

Dörrar och luckor:

Dörrarna och luckorna är idag målade med alkydoljefärg i en brun kulör, men har liksom panelen en underliggande gul färgsättning.

1. brun alkydolje eller akrylatfärg
2. gul linoljefärg bruten med ockra

Den gula kulören
syns tydligt under
den bruna färgen på
luckan upp till hö-
skullen.
JLM neg 04M159

IX Hönshus

(Neg nr. 03M113/33).

Sammanfattning

Åttkantigt hönshus med en stomme av timmer klädd med liggande oljefärgsmålade fasspontpanel. Ritningarna på hönshuset är bevarade och daterade 1898.

Äldsta färgsättning

Färgundersökningen visade att fasadens panel i sitt understa lager var målad i en brungul kulör. Pigmentundersökningen visade att skiktet innehöll tre färger nämligen ockra, träkolssvart och vitt. Fodren var likaså gulaktiga i sin färgsättning och innehöll samma pigment men troligt är att det var en mörkockra.

Fasad:

På panelen fanns tre lager färg.

1. vit oljefärg
2. vit oljefärg
3. brungul oljefärg, *brun umbra + bränd terra 2A-39*.

Foder:

På fodren fanns tre lager färg.

1. beige/grå oljefärg
2. vit oljefärg
3. brun-orange oljefärg något mörkare NCS S4031-Y50R

Panelen på höns huset har haft en gulgrön färgsättning ursprungligen. (se bild ovan).

Fodren har likaså gått mot gult medan fönsterbågarna åtminstone enligt skrapanalysen hade en rosa färgton (se bilder till höger).

JLM neg 04M158

Fönster:

Fönsterbågarna har två urskiljbara lager färg.

1. vit alkydoljefärg
2. bruten vit oljefärg mot rosa, närmast 2020-Y90R eller 1010-Y90

Handläggare

LK

Datum

2005-04-12

Dnr

2004/418

Jämtlands läns museum
Christina Persson
Box 709
831 28 ÖSTERSUND

RAPPORT: färgundersökningar exteriört på fem byggnader inom byggnadsminnet Strånäset,
Jämtlands län

Färgundersökningarna avser boningshus I, boningshus III, dass IV, ladugård V och hönshus XI på jordbruksfastigheten Strånäset, Stuguby 3:182, Stuguns socken, Ragunda kommun. Numreringen följer Erica Schölins dokumentation från 2004.

Under oktober 2004 framskrapades färgstegar exteriört på fasad, fönster och foder på dessa byggnader.

Samtidigt togs färgprover vid färgstegarna. Det är färgskiktet närmast trä som har analyserats.

Bindemedlet i färgskiktet löstes upp i etylmetylketon, diacetonalkohol och etoxystylacetat. Pigmentkornen överfördes till ett objektglas och göts in under ett täckglas med "Cargille Meltmount" som har ljusbrytningsindex 1,66. Pigmenten har analyserats i 400 gångers förstoring med transmitterat ljus i polarisationsmikroskåp.

BONINGSHUS I

A-sida

Vägg

Skikt n:r 5 innehåller tre färger och det vita är en blandning av tre olika pigment:

1. a

Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: blyvitt

1. b

Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: kalk

1. c

Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form

Partiklarnas färg: transparanta, violetta kanter

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: kvarts

2.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade

Partiklarnas färg: svarta

Isotropic

Slutsats: träkolssvart

3.

Partiklarnas form: oregelbundna

Partiklarnas färg: gula

Färg med korsade polarisationsfilter: gula

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: ockra

A-sida

Foder

Skikt n:r 6 innehåller tre färger och det vita är en blandning av tre olika pigment:

1. a

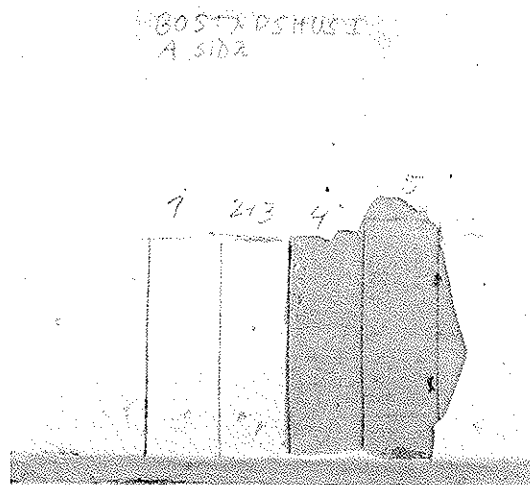
Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: blyvitt

1. b

Partiklarnas form: små, runda korn
Partiklarnas färg: ljusa
Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66
Anisotropic
Slutsats: kalk

1.c

Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form
Partiklarnas färg: transparenta, violetta kanter
Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66
Anisotropic
Slutsats: kvarts

2.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade
Partiklarnas färg: svarta
Isotropic
Slutsats: träkolssvart

3.

Partiklarnas form: oregelbundna
Partiklarnas färg: gula
Färg med korsade polarisationsfilter: gula
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: ockra

B-sida

Fönsterbåge

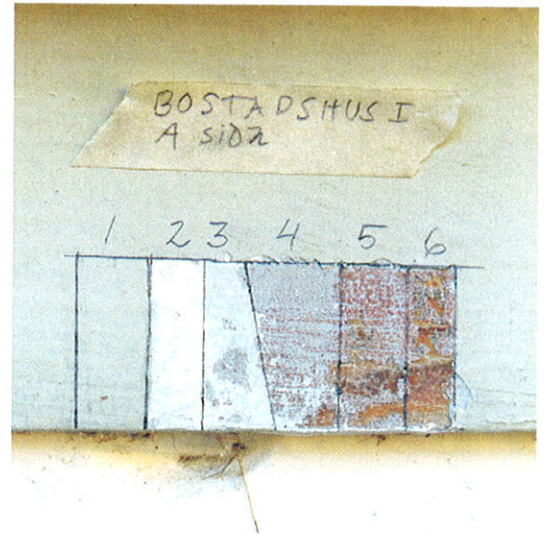
Skiktet närmast träet innehåller två vita pigment:

1.a

Partiklarnas form: mycket små runda korn
Partiklarnas färg: gula
Färg med korsade polarisationsfilter: vita
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: titanvitt

1.b

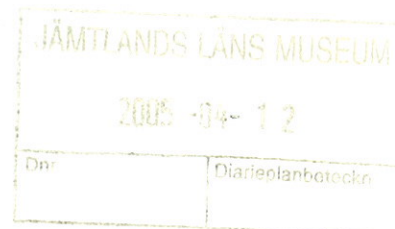
Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form
Partiklarnas färg: transparenta, violetta kanter
Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66
Anisotropic
Slutsats: kvarts

BONINGSHUS III

A-sida

Vägg

Skikt n:r 4 innehåller tre olika färger och de vita är en blandning av tre pigment.

1. a

Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: blyvitt

1. b

Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: kalk

1.c

Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form

Partiklarnas färg: transparenta, violetta kanter

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: kvarts

2.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade

Partiklarnas färg: svarta

Isotropic

Slutsats: träkolssvart

3.

Partiklarnas form: oregelbundna

Partiklarnas färg: gula

Färg med korsade polarisationsfilter: gula

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: ockra

A-vägg

Foder

Skikt n:r 3 innehåller tre olika färger och de vita är en blandning av två pigment

1. a

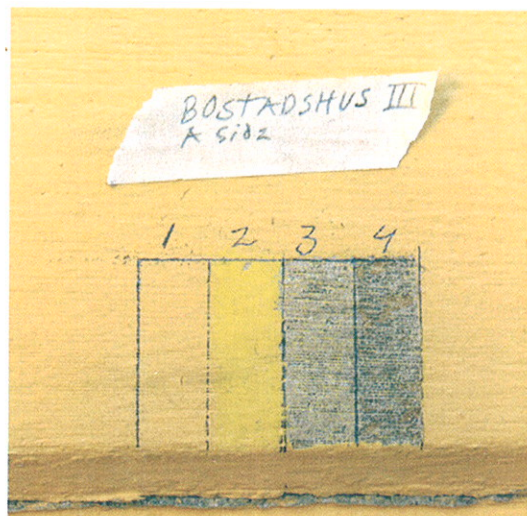
Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: blyvitt

1.b

Partiklarnas form: små, innehåller mikrofossiler

Partiklarnas färg: ljusa

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: krita

2.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade

Partiklarnas färg: svarta

Isotropic

Slutsats: träkolssvart

A-sida

Fönsterbåge på övervåning

Skiktet närmast träet innehåller två pigment:

1.

Partiklarnas form: små eller mycket små

Partiklarnas färg: röda

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: järnoxidrött

2.

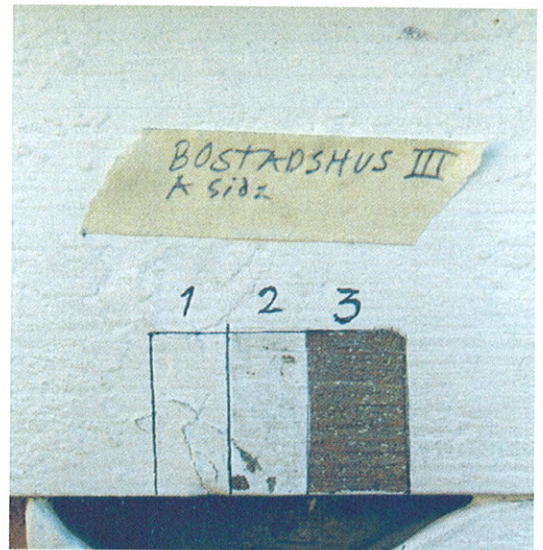
Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form

Partiklarnas färg: ljusa, violetta kanter

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: kvarts

DASS IV

Skikt n:r 4 innehåller två olika färger och den vita är en blandning av två pigment

1. a

Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: blyvitt

1. b

Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form

Partiklarnas färg: transparenta, violetta kanter

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: kvarts

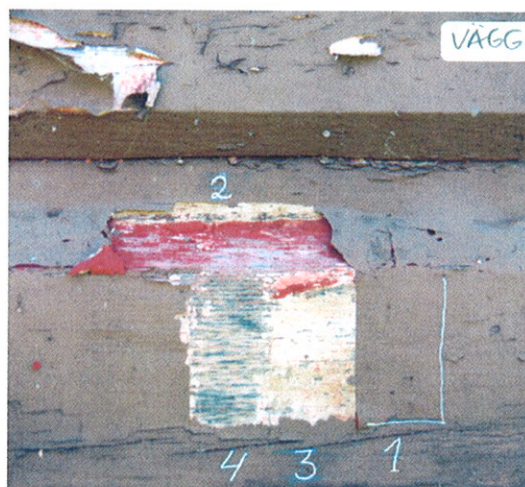
2.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade

Partiklarnas färg: svarta

Isotropic

Slutsats: träkolssvart

Foder

F-sida

Skikt n:r 3 innehåller två olika färger och den vita är en blandning av två pigment:

1. a

Partiklarnas form: små, runda korn

Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: blyvitt

1. b

Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form

Partiklarnas färg: transparenta, violetta kanter

Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66

Anisotropic

Slutsats: kvarts

2.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade

Partiklarnas färg: svarta

Isotropic

Slutsats: träkolssvart

Fönsterbåge
F-sida

Det vita skiktet närmast träet innehåller:

Partiklarnas form: små, runda korn
Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: blyvitt

LADUGÅRD V

Lucka
Sydsida

Skiktet innehåller ett pigment:

Partiklarnas form: oregelbundna
Partiklarnas färg: gula
Färg med korsade polarisationsfilter: gula
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: ockra

Fönsterbåge
A-sida

Skiktet närmast underlaget har färgfragment i rött:

1.
Partiklarnas form: små eller mycket små
Partiklarnas färg: röda
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: järnoxidrött
2.
Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form
Partiklarnas färg: transparenta, violetta kanter
Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66
Anisotropic
Slutsats: kvarts
3.
Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade
Partiklarnas färg: svarta
Isotropic
Slutsats: träkolssvart

HÖNSHUS VI

Vägg
A-sida

Skikt n:r 3 innehåller tre färger och det vita är en blandning av två pigment:

1. a

Partiklarnas form: små, runda korn
Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: blyvitt

1.b

Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form
Partiklarnas färg: ljusa, violetta kanter
Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66
Anisotropic
Slutsats: kvarts

2.

Partiklarnas form: oregelbundna
Partiklarnas färg: gula
Färg med korsade polarisationsfilter: gula
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: ockra

3.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade
Partiklarnas färg: svarta
Isotropic
Slutsats: träkolssvart

Foder
A-sida

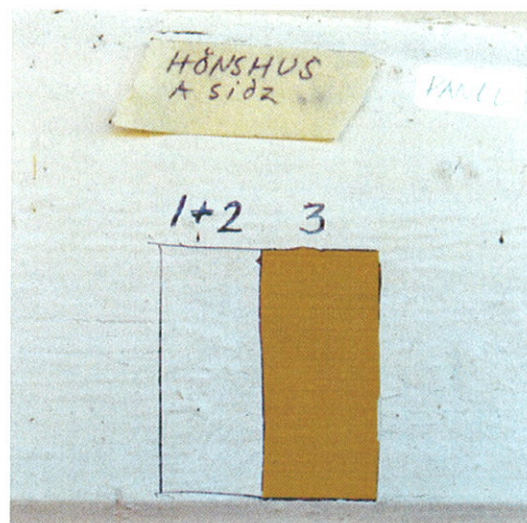
Skikt n:r 3 innehåller tre färger och det vita är en blandning av två pigment:

1. a

Partiklarnas form: små, runda korn
Partiklarnas färg: ljusa, grönaktiga
Ljusbrytningsindex: större än 1,66
Anisotropic
Slutsats: blyvitt

1.b

Partiklarnas form: stora, oregelbundna, kollial form
Partiklarnas färg: transparenta, violetta kanter
Ljusbrytningsindex: mindre än 1,66
Anisotropic
Slutsats: kvarts

2.

Partiklarnas form: oregelbundna

Partiklarnas färg: gula

Färg med korsade polarisationsfilter: gula

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: ockra, troligen mörkockra

3.

Partiklarnas form: oregelbundna, splintformade

Partiklarnas färg: svarta

Isotropic

Slutsats: träkolssvart

Fönsterbåge

B-sida

Skikt n:r 2 innehåller:

Partiklarnas form: mycket små

Partiklarnas färg: gula

Färg med korsade polarisationsfilter: vita

Ljusbrytningsindex: större än 1,66

Anisotropic

Slutsats: titanvitt

För Läns museet Västernorrland

Lennart Kristiansson

1:e konservator

Bilaga 2, Fasadskisser

Boningshus I, äldsta färgsättning

Boningshus III, äldsta färgsättning

Dass IV, äldsta färgsättning

Hönshus IX, äldsta färgsättning

Ladugård V, äldsta färgsättning